

**Česká školní inspekce
Moravskoslezský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIT-1802/21-T

Název	Dětský domov a Školní jídelna, Frýdek-Místek, příspěvková organizace
Sídlo	Na Hrázi, 738 01 Frýdek-Místek
E-mail	domovfm@centrum.cz
IČ	68334222
Identifikátor	600031233
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	Mgr. et Mgr. Břetislav Váca
Zřizovatel	Moravskoslezský kraj
Místo inspekční činnosti	Na Hrázi 2126, 738 01 Frýdek-Místek Bruzovská 1355, 738 01 Frýdek-Místek
Termín inspekční činnosti	14. 12. 2021 – 16. 12. 2021

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle §174 odst. 2 písm. b) a zjišťování a hodnocení naplňování školního vzdělávacího programu podle § 174 odst. 2 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a souvisejících a prováděcích předpisů, a vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Charakteristika

Dětský domov a Školní jídelna, Frýdek-Místek, příspěvková organizace vykonává činnost dětského domova (dále „DD“ nebo „zařízení“) a školní jídelny. Nejvyšší povolený počet lůžek je 56, tzn. sedm rodinných skupin. Šest rodinných skupin se nachází v hlavní budově DD Na Hrázi 2126 (dále „pracoviště Na Hrázi“) a jedna rodinná skupina je umístěna v dalším místě poskytovaného vzdělávání v objektu Bruzovská 1335 (dále „pracoviště Bruzovská“). Evidenční stav k termínu inspekční činnosti byl 49 dětí (osm dětí v předškolním vzdělávání, 25 dětí plnicích povinnou školní docházkou, 13 vzdělávajících se ve středních školách a tři zletilé osoby umístěné na základě smlouvy o setrvání v DD do ukončení přípravy na budoucí povolání, kteří se vzdělávají ve středních školách). Jeden z pokojů pracoviště Na Hrázi je stavebně uzpůsoben jako bezbariérový. Stravování dětí zajišťuje vlastní školní jídelna.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ředitel působí ve vedoucí pozici DD od roku 2012. Reálně nastavenou koncepci zařízení postupně naplňuje zejména modernizací zařízení. Společně s širším vedením zpracovává ředitel povinnou dokumentaci, jejíž aktuální obsah je propojen s každodenními činnostmi zaměstnanců i dětí v zařízení. Kontrolní systém v zařízení je však nezbytné právě s ohledem na povinnou dokumentaci analyzovat a vedením DD efektivně upravit tak, aby nedocházelo k nesouladu s právními předpisy.

Průběžné plnění školního vzdělávacího programu se realizuje prostřednictvím týdenních programů výchovně vzdělávacích činností, které obsahují individuální cíle jednotlivých dětí, což umožňuje jejich konkretizaci a rychlejší naplňování. Programy rozvoje osobnosti dítěte (dále „PROD“), které účinně reflektují individuální potřeby dětí, se pravidelně vyhodnocují.

Každá rodinná skupina má svůj uzavřený prostor, který umocňuje její autonomii. V ložnicích mělo každé dítě prostor pro učení s psacím stolem, odpočinek i klidové aktivity. Děti měly k dispozici uzamykatelné skříňky pro ukládání (úschovu) osobních věcí. Doba covidové epidemie, kdy se děti neustále stěhovaly z důvodu karantény nebo nemoci a neměly žádný osobní vztah k náhradním pokojům, se nepříznivě odrazila v poškození nábytku, včetně záměrného ničení zámků skříněk pro uložení osobních věcí. V každém obývacím pokoji byl umístěn počítač, který mohly děti běžně používat. V rámci trávení volného času děti aktivně využívají posilovnu. DD je vybaven pomůckami pro sportovní sezónní aktivity, zejména na víkendové výlety. K dílčím omezeným sportovním aktivitám slouží přilehlá malá zahrada s herními prvky. Zařízení schází pozemek pro víceúčelové hřiště např. pro míčové hry. Snahou ředitele je rozšíření pozemku DD ve spolupráci se zřizovatelem. Řediteli se podařilo zlepšit estetizaci společných vnitřních prostor zařízení a postupnou modernizaci vybavení.

Pracoviště Bruzovská, umístěné ve vilce, poskytuje ucelené vybavení pro pobyt dětí v rodinné skupině. V době inspekční činnosti nebyla v jejich prostorách dostatečně zabezpečena ochrana osobních a citlivých údajů dětí. Absence nastavení vhodných pravidel pro zaměstnance k využívání vnitřního elektronického informačního systému umožňovala a zvyšovala riziko zneužití neoprávněnými osobami. Na základě upozornění inspekčního týmu ředitel ihned přijal vhodné opatření k minimalizaci daného rizika.

Organizační struktura odpovídá typu a velikosti zařízení. Plán kontrolní a hospitační činnosti je nastaven a průběžně realizován. Závěry z hospitační činnosti jsou prokazatelně vyhodnocovány a poskytují účinnou zpětnou vazbu vychovatelům. Pravidelné pedagogické rady řeší zejména problematiku rodinných skupin. Přímou pedagogickou činnost vykonává ve stanoveném rozsahu ředitel i všichni pedagogičtí zaměstnanci pravidelně v průběhu týdne

v rámci jednotlivých rodinných skupin. Rozpis služeb přímé pedagogické činnosti vychovatelů pro denní služby je funkčně nastaven. Péče o děti v nočních hodinách je nastavena na hranici možného rizika. Tuto péči v pracovišti Na Hrázi zajišťují souběžně pouze dva nepedagogičtí pracovníci. Jejich nízký počet vzhledem k celkovému počtu umístěných dětí a jejich speciálním vzdělávacím potřebám či diagnózám je nejenom potenciální nebezpečí, ale i významné riziko. Vytváří se tak prostor pro vznik nežádoucích či sociálně patologických jevů umístěných dětí. Z tohoto důvodu je nezbytné efektivně upravit organizaci a personální zajištění, posílit účinnost systému dohledu nad dětmi a zvýšit četnost kontrolní a hospitační činnosti.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků bylo ve školním roce 2020/2021 a 2021/2022 z objektivních důvodů značně omezeno, neboť epidemiologické opatření (uzavření škol) kladly na vychovatele zvýšené nároky vzhledem k intenzivní individuální práci v rámci distanční výuky a plnění školních povinností dětí různých ročníků a škol.

Kontakty s rodiči zajišťuje především vedení DD a sociální pracovnice. V pravidelných intervalech zákonné zástupce písemně informuje o výsledcích výchovy a vzdělávání dětí v zařízení. Ve spolupráci s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí podněcuje DD rodiče ke kontaktům se svými dětmi. Ty jezdí na víkendy a školní prázdniny ke svým rodičům nebo do hostitelských rodin.

Minimální preventivní program měl vzhledem k dětem funkčně stanovené krátkodobé a dlouhodobé cíle, zaměřené např. na smysluplné trávení volného času, předcházení závislostem a trestné činnosti. Metody a formy práce byly založeny na vlastní aktivitě dětí a pestrosti preventivní práce s nimi (kroužky, spolupráce s institucemi, besedy, průzkumy vztahů, výlety, brigádnická činnost dětí).

Umístěným dětem v DD zajišťuje celodenní stravování vlastní školní jídelna, v době jejich pobytu ve škole zajišťuje stravovací služby příslušná škola. Při sestavování jídelních lístků používá nastavený trend pestré a nutričně vyvážené stravy v souladu se zásadami zdravé výživy i s ohledem na plnění výživových norem pro školní stravování. Školní jídelna se snaží skladbou a pestrostí připravovaných jídel vést děti ke zdravým stravovacím návykům. Pitný režim je zabezpečován v rodinných skupinách. Zařízení zavedlo možnost dietního stravování (bezlepková dieta). V rámci přípravy na samostatný život vychovatelé společně s dětmi pravidelně jednou týdně zajišťují a připravují stravu sami, což přispívá k přípravě na vlastní samostatný život jednotlivých dětí.

Hlavním zdrojem financování činnosti byla dotace ze státního rozpočtu, pouze v nepatrné míře je činnost financována z příspěvků na úhradu péče od zákonných zástupců dětí, z přídatků na dítě apod. Vedení svým aktivním přístupem získává již pravidelně sponzorské dary, které jsou vhodně využity zejména ke zkvalitňování materiálních podmínek a pro uskutečňování výchovně vzdělávacích programů pro děti, zájmovou a sportovní činnost.

Zařízení má k zajištění bezpečného prostředí nastaveny preventivní mechanismy adekvátně s ohledem na potřeby umístěných dětí. Děti jsou prokazatelně pravidelně seznamovány se zásadami dodržování bezpečnosti a ochrany jejich zdraví a s možnými riziky, se kterými se mohou v zařízení či jeho okolí setkat.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Činnosti v rodinných skupinách na obou pracovištích byly realizovány plánovitě, v případě potřeby pedagogové flexibilně reagovali na aktuální situaci. Do aktivit průběžně zapojovali děti, většinou úspěšně je i motivovali ke spolupráci. Organizace dne byla stanovena

racionálně, vycházela z didaktických a psychohygienických zásad, což mělo pozitivní dopad na jejich sociální a emoční vývoj. Dětem se speciálními vzdělávacími potřebami byla věnována náležitá individuální pozornost. V jednom případě však individuální a intenzivní péče pedagoga o dítě se závažnými speciálními vzdělávacími potřebami významně limitovala souběžnou péčí o ostatní děti v rodinné skupině. Vzhledem k této skutečnosti je žádoucí pro tuto rodinnou skupinu zabezpečit dalšího pedagogického pracovníka.

Při hospitační činnosti byly výchovně-vzdělávací činnosti pedagogů s dětmi zaměřené na přípravu pro budoucí samostatný život a osvojování rozhodujících kompetencí. V souvislosti s blížícím se koncem kalendářního roku, vychovatelé vhodně zařazovali tradiční aktivity, což v dětech přirozeně utvářelo kulturní povědomí. Pedagogům se dařilo vzdělávací cíle průběžně naplňovat, což bylo také důsledkem participace dětí na plánování těchto činností v rámci týdenních programů výchovně vzdělávací činnosti. V ojedinělém případě bylo zaznamenáno, že podpora dětí při získávání komunikačních a sociálních kompetencí nebyla ze strany pedagoga pečlivá. I z tohoto důvodu je nutné zaměřit hospitační činnost vedení DD také na aplikaci pravidel společenského chování v praxi (používání mobilních telefonů).

Do efektivity výchovně vzdělávacího procesu se kladně promítala vstřícná atmosféra, zohledňování potřeb a schopností dětí. Děti měly dostatek možností se samostatně rozhodovat. V rámci volných činností i samostatně zadávaných úkolů přiměřené obtížnosti jim vychovatelé poskytovali dostatečný časový prostor i k řešení vlastních problémů. Kvalitní zvládnutí sebeobslužných dovedností dětí, akceptace pravidelnosti přípravy na školní vyučování, úklid pokojů či společných prostor rodinných skupin bylo odrazem vhodných a diferencovaných motivačních strategií pedagogů při práci s dětmi. Při hospitační činnosti nebyly zaznamenány žádné významné negativní projevy v chování či jednání. Při začínajícím konfliktu byly děti směřovány k přátelské domluvě a nalezení shody, což se pozitivně promítalo do rozvoje jejich sociálních dovedností. V rámci pravidelně prováděných rutinních činností zejména při stolování či osobní hygieně byly děti cílenými pobídkami a osobním příkladem pedagogů vedeny ke správné životosprávě a zdravému životnímu stylu. Některá nastavená pravidla v rodinných skupinách však neodrážela fungování běžných rodin ve společnosti. Uzamykání věcí denní potřeby ve společných prostorách rodinných skupin bez racionálních důvodů snižovalo pocity vzájemné důvěry, sounáležitosti a v dětech vytvářelo nevhodný obraz a model pro jejich budoucí život.

Při řízených rozhovorech děti zdůrazňovaly svoji spokojenost v zařízení. Některé děti hodnotily DD pozitivně i ve srovnání s jejich předchozími zkušenostmi z pěstounských či vlastních rodin. Část starších dětí však značně nelibě nesla významně rozdílné přístupy vychovatelů při řešení jejich požadavků či problémů. Tuto nejednotnost děti nechápaly nebo i naopak až zneužívaly. Silné negativní emoce spojené s nedostatečnou transparentností při udělování opatření ve výchově za provinění proti vnitřnímu řádu v nich vzbuzovaly nedůvěru ve spravedlnost a jednotnost nastavení jejich hodnocení.

Zařízení úzce spolupracuje s externími partnery. Děti aktivně využívají možnosti volnočasových zájmových kroužků, které jsou realizovány převážně mimo zařízení. Podpora pedagogů v navazování zdravých vrstevnických vztahů a vazeb dětí mimo zařízení zvyšuje jejich sociabilitu v běžné společnosti.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Hodnocení chování a jednání dětí je pravidelné a cílené. Znalost aktuálního stavu dítěte, jeho osobnosti a diagnózy jako předpokladu individuálního přístupu ke každému dítěti, byla

v praxi u pedagogů ověřena. Hodnocení dětí probíhá průběžně a neformálně v průběhu dne, kdy pedagog převážně využíváním pozitivní motivace oceňuje jejich individuální výsledky, emočně s nimi sdílí zážitky z celého dne, což upevňuje vzájemné vztahy a zvyšuje jejich kvalitu. Vlastní úspěchy či neúspěchy děti samy také hodnotí a vyjadřují se k výsledkům ostatních, což je učí reálnému pohledu na své schopnosti a dovednosti vzhledem k sobě a ostatním. Za účelem hodnocení dětí využívali pedagogové také opatření ve výchově. Analýzou bylo zjištěno, že negativní postoje dětí k udělování opatření ve výchově byly oprávněné. Bylo zjištěno, že vychovatelé k negativním projevům chování a jednání dětí stejného zaměření nepřístupují jednotně (na stejné projevy část vychovatelů reaguje např. domluvou či opatřením ve výchově, jiná část vychovatelů projevy přehlíží). I při zohlednění individuality dítěte v nich tento přístup vyvolával pocity nerovnosti a případné beztrestnosti za nevhodné jednání. Opatření ve výchově tedy v některých případech nesměřovala k uvědomění si svého nežádoucího chování (jednání). Oproti tomu však byla ukládána pozitivní opatření ve výchově, která měla významný kladný a motivační vliv při dosahování žádaných změn v postojích dětí a v jejich dalším rozvoji (příkladně plnění zadaných povinností, reprezentace zařízení na veřejnosti), čehož si, jak uvedly děti v rozhovorech se školními inspektory, byly vědomy. Přípomínky a podněty k chodu zařízení děti sdělují hlavně osobně vychovatelům v rodinných skupinách, vedení zařízení méně. Klíčoví pracovníci, kmenoví vychovatelé rodinných skupin, vhodně a dostatečně naplňují svoji roli, děti k nim mají důvěru, svěřují se jim.

Reedukační záznamy dětí (jejich četnost a obsahová výstižnost) byly využívány efektivně. Jejich analýza umožňovala efektivní přijímání opatření k individuálním vzdělávacím výsledkům dětí. Dílčím nedostatkem, a tedy i příležitostí ke zlepšení v dalším období v této oblasti, je zaměření kontrolní činnosti vedení na skutečnost, že tyto záznamy, které mají být zpracovávány v době nepřímé pedagogické práce, byly pedagogy realizovány v průběhu přímé pedagogické práce, kdy má být čas plnohodnotně věnován aktivitám a činnostem s dětmi. Tento nevhodný postup vytvářel prostor a čas k možnému sociálně patologickému chování dětí. Naplňování cílů dětí stanovené v PROD, které pedagogové průběžně s dítětem vyhodnocovali, napomáhala návaznost a provázanost s aktivitami či výchovně vzdělávacími postupy plánovanými v týdenních programech výchovně vzdělávací činnosti. Při zpracování i realizaci PROD spolupracovalo zařízení se spádovým dětským diagnostickým ústavem a s externími odborníky, jako je psycholog, dětský psychiatr nebo dětský lékař, což zvyšovalo multidisciplinární přesah poskytované péče.

S výsledky vzdělávání ve školách, které děti navštěvují, se dětský domov zabývá a přijímá k nim i vhodná opatření. Nastavený systém doučování, kariérního poradenství ve spolupráci se školami a podpora v získávání co nejvyššího stupně vzdělání i s ohledem na jejich speciální vzdělávací potřeby probíhá průběžně. O průběhu a výsledcích vzdělávání jsou osoby odpovědné za výchovu informovány telefonicky, při návštěvách v zařízení i písemně. Při výchovně vzdělávací činnosti se zařízení daří motivovat starší děti k získávání a osvojování pracovních kompetencí prostřednictvím brigádnické činnosti. V rozhovorech významná část starších dětí toto oceňovala a projevovala nadstandardní postoje k pracovní činnosti jako zdroji získávání finančních prostředků v budoucnosti, tedy neopakování patogenních návyků z jejich rodin. Zařízení sleduje v různém rozsahu i zletilé osoby po jejich odchodu z dětského domova (telefonicky, mailem). I po odchodu ze zařízení zve děti na pořádané akce. Četnost kontaktů je dána zejména jejich individuálním zájmem a potřebou pomoci (jednání s úřady).

Závěry

Vývoj školského zařízení

- Od posledního inspekčního hodnocení realizovaného v roce 2016 došlo ve spolupráci se zřizovatelem k modernizaci budovy, která zvyšuje kvalitu materiálních podmínek pro činnost dětského domova. Přetrvávají nedostatečné venkovní prostory, které by dětem umožnily realizaci různorodějších pohybových aktivit. Pro zlepšení poskytované péče vedení dětského domova zabezpečilo externí supervize výchovné činnosti vychovatelů a externího psychologa.

Silné stránky

- Podpora pracovních kompetencí dětí prostřednictvím brigádnické činnosti.
- Systematické propojení programů rozvoje osobnosti dětí do realizace v týdenních programech výchovně vzdělávacích činností zvyšuje naplňování cílů rozvoje jednotlivých dětí.

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Nedostatečné zajištění ochrany osobních a citlivých údajů v místě poskytovaného vzdělávání Bruzovská.
- Nejednotný přístup vychovatelů k dětem při využívání opatření ve výchově vytváří v dětech tenzi a snižuje jejich důvěru v rovný přístup.
- Nedostatky v oblasti řízení a nastavení kontrolního systému vedením zařízení.
- Nízký počet personálu na nočních směnách je rizikem pro vznik nežádoucích jevů.

Doporučení pro zlepšení činnosti školského zařízení

- Zabezpečit ochranu osobních a citlivých údajů dětí.
- Obnovit funkčnost uzamykatelných skříní v pokojích dětí a tím zajistit jejich soukromí; ve společných prostorách ponechat volně přístupné skříně k vlastnímu využívání (např. hračky, knihy, pomůcky).
- Zaměřit hospitační činnost na užívání pravidel společenského chování dětí v praxi (mobilní telefony) a využívání přímé pedagogické činnosti vychovatelů.
- Zvýšit četnost a efektivitu hospitační činnosti v denních i nočních hodinách.
- Zvážit posílení péče o děti v nočních hodinách dalším pracovníkem, a tím snížit riziko nežádoucích projevů dětí.
- Zabezpečit podporu dítěti se závažnými speciálními vzdělávacími potřebami dalším pedagogickým pracovníkem.
- Pokračovat v intenzivním vyjednávání se zřizovatelem na získání prostoru a vytvoření zázemí pro sportovní aktivity dětí.

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá řediteli školského zařízení ve lhůtě do 14 dnů přijmout adekvátní opatření k prevenci nedostatků zjištěných při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Školní vzdělávací program s účinností od 1. 9. 2015
2. Vnitřní řád dětského domova s účinností od 1. 1. 2015, včetně 7 dodatků
3. Roční plán výchovně vzdělávací činnosti na školní rok 2021/2022
4. Program strategie prevence rizikových projevů chování dětí a mládeže dětského domova pro školní rok 2021/2022
5. Knihy denní evidence rodinných skupin (vzorek)
6. Koncepční záměry rozvoje dětského domova 2021–2025
7. Kniha návštěv
8. Knihy kontaktů dětí s rodinou
9. Spisy pedagogických pracovníků – kvalifikační předpoklady, psychologický posudek, výpis z rejstříku trestů (vzorek)
10. Zápisy z pedagogických rad a porad zaměstnanců dětského domova ve školním roce 2020/2021 a 2021/2022 (vzorek)
11. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na školní rok 2021/2022
12. Zápisy z kontrolní a hospitační činnosti ve školním roce 2021/2022
13. Dokumentace zařízení k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí vedená ve školním roce 2020/2021 a 2021/2022 (vzorek)
14. Dokumentace k finančním podmínkám zařízení v roce 2020 a 2021 (vzorek)
15. Dokumentace ke školnímu stravování dětí vedená ve školním roce 2020/2021 a 2021/2022 (vzorek)

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitel školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu, Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitelky inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Mgr. Iveta Galušková, školní inspektorka,
vedoucí inspekčního týmu

Mgr. Iveta Galušková v. r.

Bc. Marcela Zahradníková, kontrolní
pracovnice

Bc. Marcela Zahradníková v. r.

Mgr. Pavel Schönwälder, školní inspektor

Mgr. Pavel Schönwälder v. r.

Mgr. Pavla Urbanovská, kontrolní
pracovnice

Mgr. Pavla Urbanovská v. r.

V Ostravě 10. ledna 2022

Datum a podpis ředitele školského zařízení potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Mgr. et Mgr. Břetislav Váca
ředitel

Mgr. et Mgr. Břetislav Váca v. r.

Ve Frýdku-Místku 11. ledna 2022